VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 73/2023 vp. työllisyysvaikutukset

JUKKA MATTILA, FINANSSINEUVOS
TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNTA
20.10.2023

Työn tekemisen taloudelliset kannustimet ja työllisyys

- Talousteoreettisempi lähtökohta: ei olisi kovin järkevää ajatella, että sillä, miten paljon ihmiset ovat valmiita tekemään töitä, ei olisi merkitystä talouden työllisyyden osalta.
  - Eri kokoisilla työvoimilla (esimerkiksi eri maiden väestöjen eri kokojen tai väestönkasvun seurauksena) eivät vaikuttaisi olevan ratkaisevaa suhdetta työllisyyden määrään. Vaikuttaisi siis siltä, että työllisten määrä ei ole ”kiinnitetty talouden vakio”.
  - Intuitiivinen tulkinta: kun työn tekeminen muuttuu kannattavammaksi, yhä useampi haluaa tarjota enemmän työtään. Tämä tarkoittaa, että he ovat halukkaampia vastaanottamaan töitä, tai tarjoamaan työpanostaan muulla tavalla, kuten yrittäjänä.
  - Työllisyysaste selittyy tässä ajattelussa siis, pikemmin kuin ennalta määriteltyjen työpaikkojen määrän kautta, pidemmän päälle työn tarjonnan kautta: jos työpanosta on tarjolla runsaasti, sille löytyy myös tekemistä.

Mitä tutkimus sanoo etuusleikkausten vaikutuksesta

- Edellä käsitelty teoreettinen ajattelu herättää hallituksen esityksen kontekstissa kysymyksen siitä, miten paljon nämä työn teon taloudelliset kannustimet vaikuttavat sitten työllisyyteen.
- Arvioissa on sovellettu kotimaisesta tutkimuksesta saatuja joustoja; laajemmassa kansainvälisessä kontekstissa joustot asettuvat melko tarkasti keskimääräiselle tasolle.

	Vaikutus	Keskeiset lähteet		
Lapsikorotukset	10000	Uusitalo & Verho 2010	Kyyrä 2020	Jäntti ym. 2015
Lomakorvausten jaksotus	2700	Uusitalo & Verho 2010		
Omavastuuajan pidennys	1200	Uusitalo & Verho 2010	Kyyrä 2020	
Työssäoloehdon muutos	5600	Uusitalo & Verho 2010		
Työttömyysturvan suojaosat	vähäinen	Tervola & Ollonqvist 2023		
Työssäoloehdon euroistaminen	1500	Uusitalo & Verho 2010	Kyyrä & Pesola 2020	

Työsuhteiden laatu ja kokonaistaloudelliset vaikutukset

- Kotimaisessa tutkimuskirjallisuudessa havaittu sekä pieniä negatiivisia että pieniä positiivisia vaikutuksia työttömyysturvan anteliaisuuden ja työttömyyttä seuraavien työsuhteiden välillä.
  - Juuri työttömyysturvan korkeamman tason on havaittu heikentävän seuraavan työsuhteen palkkatasoa.
- Taloustieteellisessä kirjallisuudessa on olemassa keskustelu siitä, voiko työttömyysturvan anteliaisuus vaikuttaa paitsi yksilöiden työllistymisen muutoksen kautta, myös kokonaistaloudellisten kytkentöjen kautta.
  - Tutkimuksissa ristiriitaisia havaintoja: joissakin tapauksissa merkittävää eroa ei havaita, toisissa tapauksissa kokonaistaloudelliset kytkennät kasvattavat vaikutusta.
- Ristiriitaisten tutkimustulosten johdosta näiden vaikutuskanavien on ajateltu vaikutusarvioissa olevan vähäisiä.

Vaikuttaako suhdannetilanne?

- Suhdannetilanteella todennäköisesti on vaikutus sen suhteen, miten nopeasti vaikutukset realisoituvat. Rakenteellisessa mielessä tällä on kuitenkin vähemmän merkitystä.
  - Käytännössä empiria tutkii melko lyhyen aikavälin vaikutuksia. Ehdotetut muutokset ovat kuitenkin luonteeltaan pysyviä, joten niiden vaikutus jatkuu rakenteellisella tasolla.
  - Yleisesti ottaen suhdannetilanteen ei odoteta aikavälillä 2024-2027 olevan erityisen heikko. Työllisyys on lähtökohtaisesti korkealla tasolla, mutta käytännössä tämä näkyy myös arvioissa.

Lähde	Ennustettu työllisyysaste 2025, 20-64-vuotiaat, %
Labore	78,1
VM	78,9
Suomen Pankki	78,0
Etla	80,0